ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքային «Կումայրի» թերթի հավելված

1991 Թ. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, № 44, ԳԻՆԸ՝ 50 ԿՈՊ.

ՅՈՒՐԱՔ ԳԻՇԵՐԻՆ ՆԱԽՈՐԴՈՂ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

Հնչում է այս համաշխարհային խավարում
Մի վիթխարի ցավ համաշխարհային.
Հոգևոր նինջը պետք է հաղթահարվի,—
Դրա համար է ցնցվում ու ցավում սիրտը մարդկային:

Քո գործը իմ մեղքը կդառնա,
Եթե ես արթուն չեմ իմ շնչում
Եվ մտքեր չեմ վարժում,
Որոնք նաև Քո շահն են:

Ուստի գիտցիր, որ մահվան տանջանքները,
Որոնք ցնցում են ողջ մարդկությունն հիմա,
Ոչ այլ ինչ են, քան ճակատագրի հարցեր՝
Մարդկանց խոր քնից հանելու համար.

Ճակատագիրն այժմ կանչում է բոլոր շնչերին,—
Արդյոք լի են նրանք լինելության նպատակով
Եվ կարող են արդյոք կրել տանջանքներ,
Որոնք խաղաղվում են սոսկ Փրկիչի սիրով:

ՌՈՒԴՈԼՖ ՇՏԱՅՆԵՐ

Լուս. Հովհաննես Արմենակյանի

Մայր Թերեզա

ԱՐՄԱՆԴ ՀԱՄԵՐ.

ՑՆՑՎԱԾ ԵՄ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻՑ

Խորապես ցնցված եմ այն ողբերգությունից, որը հայ ժողովրդին պատճառեց աննախադեպ ուժի տարերային աղետը, հայտարարեց ամերիկացի ականավոր հասարակական գործիչ, «Օքսիդենթալ փետրոլեում քորպորեյշնի» պրեզիդենտ Արմանդ Համերը: Լենինականում տեսա երկրաշարժի ահավոր հետևանքները, լրիվին ավերված բնակելի շենքերը, ուսումնական ու բժշկական հաստատությունները, տեսա անօթևան մնացած հազարհազարավոր կանանց, երեխաների, ծերամարդկանց: Մեր սրտերը սարսում են ցավից, վշտից ու սգից:

Թշվառ մարդկանց վիճակը գեթ ինչ-որ կերպ թեթևացնելու համար մեկ միլիոն դոլարի չեկ հանձնեցի Հայկական ԽՍՀ կառավարության ղեկավար Ֆ. Սարգսյանին: Այցելեցի Երևանի հիվանդանոց, որտեղ բուժվում են վիրավոր մարդիկ: Ուրախ եմ, որ հիվանդներին օգնություն կլինեն այն բժշկական պատրաստուկներն ու դեղորայքը, որ մենք բերել ենք Հայաստան:

Ես պատրաստ եմ այսուհետև էլ լինել ձեր կողքին: Հայաստանի գլխավոր վիրաբույժ պրոֆեսոր Հովհաննես Սարուխանյանի հետ զրուցելիս խնդրեցի ինձ հայտնել, թե ձեզ ինչ է հարկավոր: Վստահ եղեք, որ կանհըրաժեշտ ամեն ինչ կուղարկենք: Դժբախտությունը համախմբում, միավորում է մարդկանց, նպաստում տարբեր ժողովուրդների փոխըմբռնման ամրապնդմանը, ընդգծեց նա:

Դոկտոր Ա. Համերը զրույց ունեցավ Հայկական ԽՍՀ արտաքին գործերի մինիստր Ա. Ա. Մկրտչյանի հետ:

Ուղևորության ընթացքում նրան ուղեկցում էին ընկերության փոխպրեզիդենտներ Ռիչարդ Ռ. Ջեկոբսոնը և Ֆրենկ Աշլին, ինչպես նաև բժշկության դոկտոր, պրոֆեսոր Ռոզա-Մարիա Դուրագոն: (ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ)

ՂԱԶԱԽՍՏԱՆԻՑ

Դեկտեմբերի 14-ին Երևան ժամանեցին Ղազախական ԽՍՀ գիտությունների ակադեմիայի երկրաշարժաբանության ինստիտուտի մի խումբ մասնագետներ՝ հանրապետությունում տեղի ունեցած երկրաշարժի հետևանքները համատեղ ուսումնասիրելու համար: Նրանք եկել են իրենց փոխադրամիջոցով և անհրաժեշտ սարքավորումներով: Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին հաղորդեցին հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի շտաբում, ներկայումս «սպիտակյան» երկրաշարժի կենտրոնի գոտում ծավալվել է 15 երկրաշարժաբանական կայան, որոնք գիշերցերեկ հետևում են ցնցման գլխավոր օջախի «վարքագծին»: Հայ, մոսկվացի, վրացի և ուզբեկ երկրաշարժաբանների ձեռնարկած համատեղ աշխատանքին կմիանան նաև Ղազախստանի մասնագետները, որոնք Միջին Ասիայի ուժեղ երկրաշարժերի ժամանակ մեծ փորձ են կուտակել և կարողանում են հաջողությամբ աշխատել բարդ, ծայրագույն դաշտային պայմաններում:

(Արմենպրես)

Գուլպայի ֆաբրիկան

Փրկարարը

Լուսանկարները՝ Հմ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻ

«ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՀԱՐԿՈՒՄ»

(Ռեպորտաժ հիվանդանոցից)

Լենինականի փողոցներից մեկում ես տեսա սևազգեստ մի կնոջ։ Նա շաղված հայացքով մարդկանց հարցնում էր՝ ի՞նչ է եղել, ինչու՞ եք եկել։ Մեկը հուշեց՝ երեխեքին կորցրել է, ցնորված է։ Ուզում եմ ասել՝ քույր իմ, մայր... ինչու՞ այդքան շուտ հաշտվեցիր ճակատագրի հետ։ Գուցե քո երեխաները ողջ են, գուցե ինչ-որ հրաշքով փրկվել են կամ վիրավոր են։ Չէ՞ որ ճակատագիրը բացառություններ է անում, այնպես, ինչպես Սևանի հիվանդանոցում գտնվող սպիտակցի 3—4 տարեկան Հովիկ Ավագյանն է։ Նրան պետք է առանձնացնենք, քանի որ նրա փոքրիկ, վտիտ և վիրավոր մարմնում հույսն էր տրոփում, հարազատներին կենդանի տեսնելու կարոտը։

«Ինձ մանկապարտեզից դաստիարակչուհին է դուրս գցել, հետո մի կին գրկեց, հեռու տարավ։ Բայց նա իմ մաման չէր, իմ մաման Սուսաննան է, հայրս՝ Մուշեղը։ Ես «Հեքիաթ» մանկապարտեզից եմ»։— Հետո Հովիկը հանգստացավ, ցավը մոռացավ և խաղող ուզեց։ Բուժքույր Վ. Կարապետյանը թեքվեց ընկերուհու կողմը՝ խաղող հասցրու, որտեղից կարող ես։ Հովիկին առանձնակի խնամքով և հոգատարությամբ են այստեղ շրջապատել։— Մեր տղան է։ Եթե ծնողները... տուն կտանենք,— ասում է Ս. Ջելոյանը։ Սևանի կենտրոնական հիվանդանոցի ջարդվածաբանության բաժանմունքի «երկրաշարժի հարկում» հանգիստ է։ Այն իսկական գթության կենտրոնի է վերածվել։ Մարդիկ գալիս են, սնունդ և հագուստ են բերում, հարց ու փորձ են անում՝ ինչո՞վ կարող ենք օգնել։ Ծնողական հոգատարությունից շատ ավելի են ցուցաբերում բուժքույրեր Սիրան Ջելոյանը, Սվետլանա Մարգարյանը, Վարդիկ Կարապետյանը։ 12 երեխաներին տեղի շտապ օգնությունն է տեղափոխել իրենց մոտ։ Արդեն նրանց հնարնակներ են համարում։ Շուտով կգան նորերը։ Կրկին՝ անձայն լաց ու արտասուք, առաջին վիրակապ և փրկության խոսքեր։ Բաժանմունքի վարիչ Դ. Նիկողոսյանը բուժօգնությունից բացի զբաղվում է նաև լուրերի հաղորդումով. յուրաքանչյուրի կորցրած հարազատներին վերաբերող լուրերի։ Անմարդկային կլիներ դա չապահովել։ Չէ՞ որ երկրաշարժը գաղթի աշխարհագրությունից անգամ սոսկալին է ստեղծել՝ «կա» և «չկա»-ի վկաներ,ականատեսներ, որո՞ք Սպիտակում և շրջանի գյուղերում քիչ են մնացել։ էլ ու՞մ հարցնել։ Բայց ահա, խնդրեմ, հրաշքով փրկված սպիտակցիներից մի քանիսը ինքնակամ պարտականություն են ստանձնել՝ շրջում են հիվանդանոցից հիվանդանոց, բնակավայրից բնակավայր՝ կապ ստեղծելու և լուր տալու համար։

Աղետից տուժածներին առաջին օգնությունը ցույց է տվել ինքը՝ Գուգարքի շրջանի Լեռնապատ գյուղի 6-րդ դասարանի աշակերտ Ավագ Գասպարյանը. դպրոցական շենքի ավերակների մեջ, բետոնե հսկայական ծածկասալի տակ պառկած, իր նման կենդանի մնացած, բայց սոսկալի ցավից տառապող դասընկերների խնդրանքով ոտքը չի շարժել։ Դիմացել է ու չի շարժել, քանի որ այն հետ քաշելիս ծածկասալը ավելի էր սեղմում մյուսներին... Դիմացել է, մինչև հայրը ներս է սողոսկել փլված դպրոց և փլատակների տակից դուրս քաշել իրեն։ Հետո վիրավոր կրտսերին ցույց տվել առաջին բուժօգնությունը։ Տեսնելով, որ ճար չկա, արնահոսությունը չի դադարում, նա մետաղալարով ամուր կապում է որդու ազդրը, այնուհետև շտապ օգնության մեքենայով հասցնում են Սևան։

Սպիտակցի 12 տարեկան Իրինա Դարչինյանին փրկել է հայրը, սակայն թաքնված վերքը հասցրել է թարախակալել ու մահվան սպառնալիք է մաղում երեխայի վրա։ Հայրն ու հորեղբայրը բժիշկներից ամենափրկիչ դեղեր են հայցում։ Շատ են տագնապում։ Բուժքույր Վ. Կարապետյանը հանգստացնում է նրանց՝ հարազատներս, մի տագնապեք, երեխան կառողջանա։ Իսկ նա միայն խաղատարքի տախտակի վրա կոճակներով երկրաշարժ է նկարում։ Անընդհատ միևնույն գործողությունը։ Մի պահ ուշքի գալով և ջղաձգվելով, Իրինան կարողացավ ասել.

— Մեր դպրոցի կեսը քանդված է, բա ե՞րբ կսարքեն։

(Շարունակությունը՝ 5-րդ էջում)

ԱՐՄԵՆ ՎՐԵԺԻ ԵՂՈՅԱՆԸ սիրում էր լուսանկարել։ Ազատ ժամանակը տրամադրում էր լուսանկարչությանն ու ավտոմեքենաների ուսումնասիրմանը։ Սովորում էր Մ. Նալբանդյանի անվան № 11 դպրոցի 10-րդ դասարանում։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՍԱԲԱՑԸ

Անհամբեր սպասում էր բանակային ծառայությունից միակ եղբոր վերադարձին։ Այդ օրը լուսաբացին, սովորականի պես վաղ արթնացավ, բայց դասի չգնաց։ Նախորդ օրը բաղձալի քը կատարվել էր՝ բանակից վերադարձել էր եղբայրը։ Ինչ իմանար, որ կարճ էր տևելու իր ու եղբոր հանդիպումը և նրանց ընդմիշտ բաժանելու էր չար ճակատագիրը։

Բարի էր, պատրաստակամ, օգնող ու ձեռք մեկնող։ Տանը մենակ էր այդ օրը։ Առաջին իսկ ցնցումին արդեն դուրս սում էր, սակայն հարևանուհու աղեկտուր ճիչը, թե «6-ամսյա երեխաս մնաց», ստիպել էր իր սիրասուն զավակին հետ վերադառնալ...

Չար դիպվածով, թե զուգադիպությամբ Արմենս լույս աշխարհ էր եկել մեր բնակարանամուտի օրը՝ 1971-ի մարտի 31-ին, նույն բնակարանի հետ էլ զոհ գնաց բնության տարերքին։

«Լիտերատուրնայա գազետա» թերթը դեկտեմբերի 21-ի համարում զետեղեց որդուս լուսանկարը փոքրիկ ծանոթագրությունով, որը պատմում է 17-ամյա երիտասարդի հերոսական արարքի մասին։

Մոր՝ գրադարանավարուհի ՕՖԻԿ ԵՂՈՅԱՆԻ պատմածից

Օջախի միակ տղա ժառանգն էր Արսենը, ակտիվ ու ձեռներեց, քույրերի ու ծնողների սիրելին։

ԻՍԿ ՔՈՒՅՐԵՐԸ ԴՐՍՈՒՄ ԷԻՆ...

Հասակակիցներից տարբերվում էր վճռականությամբ ու խելամտությամբ։ Դիմադրում էր կյանքի բոլոր դժվարություններին, ...իայն հոր մահն էր ընկճել։

Նոր էր վերադարձել բանակային ծառայությունից, դեռ չէր հասցրել համապատասխան աշխատանք գտնել, օրվա մեծ մասը հորեղբոր տղայի՝ Արմենի հետ էր։ Երբ ընդերքը ցնցվեց, Արսենը դրսում էր, հանկարծ հիշեց փոքր քույրերին ու ներս վազեց, առանց շուրջը նայելու նա նախամուտք վազեց, բարձրացավ մուտքի աստիճաններով և իր մահկանացուն կնքեց Շիրակա ցի 13 շենքի կիսափուլ աստիճանների վրա։ Իսկ քույրերն արդեն դրսում էին...

Այդպես զոհվեց կյանքի ծաղիկ հասակում 20-ամյա ԱՐՍԵՆ ԴԱՎԹԻ ԵՂՈՅԱՆԸ՝ քույրերին ու հարազատներին թողնելով անփարատելի վշտի մեջ։

Ծնվել էր 1956 թ., Լենինականում, բանվորի ընտանիքում։ Գեղեցիկ, համեստ, կյանքով լեցուն աղջիկը դեռահաս էր, երբ զրկվեց մորից։ Ջահել աղջնակ էր, երբ

ՄԱՐԻԱՄ ՄԱՐԱՏԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

դարձավ երկու գեղեցիկ դուստրերի մայր։ Ընտանիքի ջերմություն գտավ սկեսրոջ և սկեսրայրի մոտ, որոնք նրան չէին տարբերում հարազատ աղջկանից։ Մարիամն ամենուրեք վայելում էր հարգանք, սեր ու պատիվ։ Նրա մասին ասում էին. «Գեղեցիկն է Մարիամը»։ Նա աշխատանքի անցավ կենտրոնական փոստի տեղեկատու բաժնում և գրանցվել էր որպես № 8։ Բոլորին հասնող, օգնող և բարեհաճ տեղծարար աղջիկ էր նա։ Ծանոթներին էր ճանաչելի ու հարազատ Մարիամի զրնգուն և ուրախ ձայնը. «Լսում է ութերորդը»։

Երևի ճիշտ են ասում, որ պետք է բախտավոր աստղի տակ ծնվել։ Նորից բախտը նրանից երես թեքեց։ Բազմահազար զոհերի հետ նրա կյանքի թելը նույնպես կտրվեց դեկտեմբերի 7-ին։ Որբացան նրա երկու դստրիկները, մնացին մեծահասակ տատիկի ու պապիկի խնամքին։ Աստծո աչքը գոնե նրանց վրա թող քաղցր լինի, որպեսզի պահպանեն իրենց վաղամեռիկ մոր հիշատակը։

ՄՈՐԱՔՈՒՅՐ ԼԱՈՒՐԱ

ԵՐԿՈՒՍԸ ՋԱՔԵՅԱՆՆԵՐԻ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԻՑ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՋԱՔԵՅԱՆԸ ծնվել է 1969 թ., ավարտել Հովհաննես Թումանյանի անվան միջնակարգ դպրոցը։ Փորձեց բուհ ընդունվել, չհաջողվեց։ Եվ ընդունվեց միկրոէլեկտրաշարժիչների գործարան, ուր քույրն էր աշխատում։

Իմ Գոհարիկ, իմ կենսուրախ բալիկ, ապրեցիր կարճ, բայց բովանդակալից կյանքով, վայելեցիր շրջապատիդ սերն ու հարգանքը։ Պարզունակ և անկեղծ բնավորություն ունեիր, ինչպես ժողովրդական խոսքն է ասում՝ «Մի մատ, հազար՝ հունար»։

Ծիծաղկոտ մի պարզ հոգի ուներ և անհուն բարի աչքեր, բարձրահասակ էր, հպարտ կեցվածքով, անաղարտ էություն։

Հարսանեկան հանդեսը կատարվեց օգոստոսի 13-ին և 4 ամիս էր, ինչ գտել էր կյանքի ընկերոջը, բայց չվայելեց։ Դաժան էր դեկտեմբերյան աղետը, կտրեց իմ դստեր կյանքի թելը։ Մինչև հիմա անհամբեր սպասում եմ հեռախոսի զանգի ձայնին։ Հուսով եմ, որ կլսեմ իմ սիրասուն դստեր ձայնը։

Շատ էր սիրված սկեսրայրի ու սկեսրոջ կողմից։ Ոչ մի անգամ չզգաց, որ ինքը փոխել է հայրական օջախը։ Նրան ճանաչողները հիշում են խոնավ աչքերով։

Իմ բալի 20 տարին աղի արցունքով եմ դիմավորել հողաթմբի վրա, ողբացող մայրական սրտով։

ՅՈՒՐԻԿ ՋԱՔԵՅԱՆԸ ծնվել է 1933 թ., սեպտեմբերի 24-ին։ Աշխատում էր ջրմուղկոյուղու տնտեսությունում որպես զոդող։ Նա նույնպես դեկտեմբերյան աղետին զոհ գնաց, մահկանացուն կնքելով աշխատավայրում։

Մի շաբաթ շատ անհանգիստ էր։ Ամեն բոպե ասում էր. «Աչքս խաղում է, ինձ հետ մի վատ բան կկատարվի»։

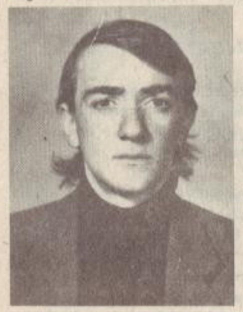

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱԶԱՏԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ծնվել էր 1972 թվականին, Լենինականում։ Սովորել էր № 35 դպրոցում, որն ավարտելուց հետո աշխատանքի էր անցել Լենինականի № 2 մոնտաժային վարչությունում որպես սանտեխնիկ։ Զոհվեց աշխատանքի վայրում, 16 տարեկան հասակում, անկատար թողնելով բազում երազանքներ։ Դեկտեմբերյան աղետը հազարավորների հետ փշրեց նաև Հովհաննեսի հարազատների, ընկերների սրտերը և ո՞վ իմանա, ժամանակն արդյոք այնքան զորություն կունենա՝ նրանց խորը վիշտն ամոքելու։

ՎԵՐԺԻՆԵ ԱԲՐԱՀԱՄԻ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Ծնվել էր Վերժինեն Սիրիայում, Լենինական տեղափոխվել 1967-ին։ Աշխատել է գուլպայի ֆաբրիկայի կոտտոն արտադրամասում։ Ամուսնացած էր, ուներ երեք աղջիկ։ Երազանքը տղա ունենալն էր։ Վերջապես չորրորդը՝ Գուրգենը աշխարհ եկավ։ Շատ էր սիրում Վերժինեն Գուրգենին։

Չարաբաստիկ այդ օրը շատ տխուր գնաց աշխատանքի։ Փոքրիկ Գուրգենն էլ հիվանդ էր։ Բայց Վերժինեն գնաց ու այլևս չվերադարձավ, իր չորս անչափահասներին թողնելով սկեսրոջ խնամքին։ Իսկ երեխաները կարոտով նայում են մոր լուսանկարին ու սպասում, որ նա դեռ կվերադառնա։

ԼԵՆԱ ԹԱԹՈՒԼԻ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Ծնվել էր 1972 թ., դեկտեմբերի 27-ին, Լենինականում։ Սովորում էր Ա. Պետրոսյանի անվան դպրոցում։

Շատ էր սիրում Լենան երեխաներին և որոշել էր մանկավարժ դառնալ։ Լավ էր սովորում։ Այս լուսանկարն էլ նկարվել էր դպրոցի պատվո տախտակի համար, այն վերջինն էր, որ թողեց որպես հուշ...

Այդ օրը դպրոց գնաց շատ անտրամադիր, երևի կանխազգում էր ինչ-որ բան։ Այդ խելոք, համեստ, ուշիմ աղջկա հիշատակը երբեք չի խամրի հարազատների, ընկերների հիշողության մեջ։

ԱՐՏԱԿ ՍԱՄՎԵԼԻ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Իմ անուշ բալիկ, քանի անքուն գիշեր եմ անցկացրել քո անարի մոտ, ինչ հույսեր էինք կապում քեզ հետ... Անիծյալ այն օրը ընդմիշտ փակեց քո այնքան գեղեցիկ աչքերը։ Որդիս, չեմ ուզում հավատալ, որ դու այլևս մանկապարտեզից տուն չես գալու։ Դու ինձ հետ խոսում ես ամեն օր ու ամեն վայրկյան, քեզ իմ սրտից ոչ մի երկրաշարժ չի կարող պոկել։ Ինչքան էլ մահարձան դառնաս, ձնե ծածկոցը քեզ վերմակ լինի, քեզ մոռանալ չեմ կարող։ Արթնացիր, որդիս ու վերադարձիր, կարոտիս սահմաններն արդեն չափ չունեն։

Մխիթարվում եմ միայն նկարներիդ նայելով, և որքան շատ եմ նայում, այնքան շատ եմ կարոտում, որդիս...

ԼԱԼԱ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՊԱՏՄՈՒՄ Է ՄԱՅՐԸ

ԱՄԱԼՅԱ ԱԼԲԵՐՏԻ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

Ծնվել է 1966 թ. դեկտեմբերի 10-ին։ Ընտանիքով պատրաստվում էինք տոնելու Ամալյայի 22 տարին, բայց ավաղ, մահը ավելի շուտ հասավ։ Սովորել է № 33 դպրոցում։ Ավարտելուց հետո աշխատանքի անցավ Էլեկտրատեխնիկական գործարանում։ Այստեղ էլ դարձավ աղետին զոհ։ Սիրելի աղջիկս, գրում եմ քեզ և գիտեմ, որ կմնամ անպատասխան։

Իմ բարի, համբերատար, մշտաժպիտ աղջիկ։ Եղբայրներիդ, քույրերիդ ու ամենքի կողմից սիրված ու հարգված էիր։ Ինչքան երազանքներ ու ծրագրեր ունեիր։ Ես գիտակցում եմ, որ այլևս չես վերադառնալու, բայց սրտիս ոչինչ չեմ կարող հասկացնել, ասա, ի՞նչ անեմ։

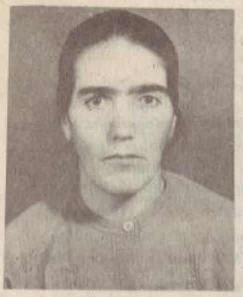

ԱՆՈՂՈՐՄ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐ

ՆԱՆՈՒՇ ՍԱՐԳՍԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ ծնվել էր 1935 թ. մայիսի 4-ին, Ախուրյանի շրջանի Լեռնանցք գյուղում։ Ապրում էր Կոշտոյանի 5-րդ թաղամասի 7-րդ շենքում։ Աշխատում էր կապի հանգույցում։ Հիանալի ու հոգատար մայր էր, սիրելի կին։ Այդ օրը զանգեց աղջիկներին՝ զգուշացնելու, որ վատ երազ է տեսել, չգիտենալով, որ ինքն էլ է զոհ դառնալու, իր հետ տանելով աղջկան, հարսին և երկու թոռնիկներին, թողնելով ամուսնուն և տղային։

ՀՌԻՓՍԻԿ ԳԵՎՈՐԳԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ծնվել էր 1967 թ. ապրիլի 1-ին, Լենինականում։ Սովորել էր № 33 միջնակարգ դպրոցում։ Ավարտելուց հետո ընդունվել էր Երևանի ռադիո կապի տեխնիկում։ Աշխատանք չլինելու պատճառով չէր աշխատում։ Չհասցրեց ունենալ իր ընտանիքը, կյանքի ծաղկուն շրջանում զոհ դարձավ դաժան աղետին։ Համեստ էր, խելացի, շատ էր ուզում ինժեներ դառնալ։ Գտանք 5-րդ օրը՝ մայրիկիս և երկու երեխաների հետ փաթաթված։

ՄԱՆՈՒՇ ՍՈՒՐԵՆԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ծնվել էր 1961 թ. փետրվարի 23-ին, Արտաշատի շրջանի Դվին գյուղում։ Ավարտել էր տեղի դպրոցը։ Ամուսնացել էր Լենինականում։ Համեստ էր, ճշտապահ, սիրված հարս։ Շատ էր սիրում երգել։ Աշխատում էր կարի գլխամասային ֆաբրիկայում։ Ուներ երկու երեխա։ Դեկտեմբերի 7-ի առավոտյան չէր ուզում գնալ աշխատանքի, բայց երեխաներին համբուրեց (կարծես կանխազգում էր, որ վերջին համբույրն է) ու գնաց։ Ֆաբրիկայում էլ կնքեց իր մահկանացուն, չիմանալով, որ աղետին զոհ դարձան նաև իր երկու սիրասուն զավակները։ Գտանք 2-րդ օրը։

ԳԱՅԱՆԵ ԱՐՇԱՎԻՐԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ծնվել էր 1983 թ. հոկտեմբերի 19-ին, Լենինականում։ Խելացի էր, հպարտ, շատ էր սիրում նկարել։ Անչափ ուրախացել էր, որ դպրոց պիտի գնար, սակայն չհասցրեց տառաճանաչ դառնալ։

ԳԵՎՈՐԻԿ ԱՐՇԱՎԻՐԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ծնվել էր 1968 թ. հունվարի 22-ին։ Փոքրիկ Գևորիկն ամբողջ ընտանիքի ուրախությունն էր, սկսել էր խոսել, չհասցրեց մանկապարտեզ գնալ։

Իրոք, անողորմ մի ճակատագիր։

ԿԱՏՅԱ ԱՎԱԳՅԱՆ,

«ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՀԱՐԿՈՒՄ»

(Սկիզբը՝ 3-րդ էջում)

Տխուր նայեցինք մոր կողմը։ Նա գաղտնի, որպեսզի աղջիկը չիմանա, ձեռքի երկու մատներով ցույց տվեց իր մահացած երեխաների թիվը։

Զրուցում ես տուժած փոքրիկների ու մեծերի հետ և զարմանում, որ փորձության ենթարկված այս մարդիկ հաշված րոպեների ընթացքում երկրաշարժախտով են հիվանդացել։ Մեզ թվում է, որ նրանք դեղորայքից և խնամքից բացի, առաջին հերթին երկնքին հանգիստ նայելու կարոտ ունեն, ամուր պատերի նայելու կարոտ։ Բժիշկները ևս կոչված են դրան. մարդու մեջ գոյություն ունեցող հավատը մղում են դեպի արյունը։ Այդպես չէ՞, «երկրաշարժի հարկի» սիրելի բժիշկներ։

Սպիտակի շրջանի Արևաշող գյուղի բնակիչ Լյովա Թադևոսյանին հիվանդանոց են բերել կնոջ ու երեխայի հետ, նրանք էլ են երկրաշարժախտով հիվանդ. ժամանակ առ ժամանակ նրանց թվում է, թե հարկը, պատերը, հատակը շարժվում են։ Նման պահերին ձայն չեն հանում։ Արդեն համոզվել են, որ դեպքի առիթով ձեռք բերած հիվանդություն է։ Վախն, այնուամենայնիվ, չի լքում նրանց հոգու բնակարանը։ Արևաշողի կարի ֆաբրիկայի հաշվապահ Օլգա Թադևոսյանը խնդրում է գրել ամուսնու ծնողների անունները՝ Պարույր, Սեդա Թադևոսյաններ։ Նրանք չգիտեն որդու և հարսի տեղը։ Ցավը խեղդում է կոկորդս։ Հիշում եմ 6-րդ դասարանցի Ավագի խոսքը. «Ես դպրոց չեմ գնա, շատ եմ հոգնել, չէ, չեմ գնա»։

— Պիտի գնաս, որդիս, պիտի գնաս, որ երկրաշարժագետ ու հրաբխագետ դառնաս, մեր ազգը այս մասնագիտությունների տեր մարդիկ չունի։ Մասնագիտություններ են, չէ՞,— համոզում էր հայրը։ Հիվանդանոցից դուրս գալու պահին մեկ անգամ էլ այցելեցինք Հովիկի սենյակը։ Տեսնես կգտնվե՞ն Հովիկի ծնողները, չէ՞ որ նա հիշում է, կարոտ է նրանց։ Բուժքույրը փունջիկը հրում է նրա կողմը, բայց տղան ցավից շուրթերը կախել էր։ Տեր աստված, քիչ բան իմացող փոքրիկ տղայի հայացքում ահռելի տխրության և հույսի թել կար։

Վ. ՈՍԿԱՆՅԱՆ

ԾԱԼԿԱՅԻ ՀԱՅԵՐԻ ԵՎ ՀՈՒՅՆԵՐԻ ՄԵԿՆԱԾ ՁԵՌՔԸ

Դեկտեմբերի 9-ին մեր գյուղից՝ ՎՍՍՀ Ծալկայի շրջանի Նարդևանից, Երևան հասավ կրտսեր եղբայրս: Վերադարձա աղետյալ Լենինականից, երևանյան իմ բնակարանում տեսա եղբորս, փաթաթվեցինք ամուր:

— Թող հասել ես եղբորդ ընտանիքին օգնելու, էդիկ ջան, ծանր վշտի պահին իմ կողքին լինելու... Երևանցիներս չենք տուժել: Օգնության կարիք մեր եղբայրներն ու քույրերն ունեն Լենինականում ու Սպիտակում, Նալբանդում ու Գյուլագարակում, Կիրովականում ու Ստեփանավանում...

— Գիտեմ,—արցունքն աչքերին ասաց եղբայրս:—Տեսա փլատակների վերածված Լենինականը... Մեր գյուղում էլ զգալի ուժի ցնցումներ եղան: Վնասվել են որոշ տներ, ճաքեր, քափված ծեփ... Վնասը մեծ չէ: Մարդկանց ոչինչ չի պատահել: Մի քանի ժամ հետո գրականության և լեզվի ուսուցիչ հարգելի Գարեգինը ռադիոյով առաջինն է լսել լուրը: Դուրս թռավ տնից, գուժեց բոլոր՝ Հայաստանն աղետի մեջ է, դժբախտացանք: Գյուղի երիտասարդներն անմիջապես գործի գցեցին մեքենաների շարժիչները, մթերքներ բարձած շարժվեցին դեպի Լենինական, Կիրովական, Սպիտակ... Իսկ մի մասը հարազատներ, բարեկամներ, ընկերներ ունի այդ քաղաքներում, շրջաններում: Պատկերացրու նրանց վիճակը: Բոլորի մտքում մի անուն էր՝ Հայաստան: Ծառերը՝ կին, թե տղամարդ, լաց էին լինում: Բայց ողբով չես օգնի: Գյուղում հանգանակություն սկսվեց: Յուրաքանչյուր ընտանիք իր բաժինը ներդրեց՝ 20, 40, 50, 60 ռուբլի: Հավաքվեց

(Շարունակությունը՝ 6-րդ էջում)

ՎԱՆԻԿ ՎԱՂԱՐՇԱԿԻ ՔՈՉԱՐՅԱՆ

Ծնվել է 1937 թ. Լենինականում, աշխատել կոշիկի ֆաբրիկայում, ապա «Մանկական աշխարհ» հանրախանութում որպես առաքիչ: Իր աշխատանքային գործունեության ընթացքում միշտ եղել է հարգված ու սիրված կոլեկտիվի կողմից: Հոգատար ամուսին էր, ընտանիքի լավ հայր:

ՏԻՐՈՒՀԻ (ՆՈՒՆԵ) ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ՄԱՏՆԻՇՅԱՆ

Տեսքով և էությամբ գարնան էիր նման, սակայն ընդամենը 23 գարուն տեսար: Կյանքդ վերընթաց բարդու էր նման՝ կապույտի մեջ մխրճված: Գերազանցությամբ ավարտեցիր քո սիրած բանաստեղծի՝ Վահան Տերյանի անունը կրող դպրոցը, ապա մանկավարժական ինստիտուտը, № 33 դպրոցում ընդամենը չորս ամիս վայելեցիր մանկավարժի աշխատանքային բերկրանքը: Էությանդ մինչև վերջին սահմանը նվիրված էիր ընտանիքիդ, Արմենն և Էդուարդ զավակներիդ: Աստվածամոր պես գրկիդ մեջ աղետի պահին պահպանեցիր կրտսեր որդուդ, որ ընդամենը տասնմեկ ամսական էր: Փրկեցիր, բայց դու այլևս անշունչ էիր: Երանի էիր տեսնել այն օրվան, երբ Արմենի ձեռքից բռնած դպրոց պիտի տանեիր: Չհասցրեցիր: Այս տարի երազանքդ կատարվեց..., առանց քեզ:

Վեց տարվա հարս էիր ուրիշի օջախում, բայց ամեն օր ժամանակ էիր գտնում հայրական տուն գալ, համբուրել հորըդ: Ասում էիր. «Գիտեմ, թե էլ չեմ տեսնելու քեզ»: Իմ չըք նաղ հրեշտակ, իմ նրբանուրբ աղջիկս, սիրտդ վատ բան էր գուշակում ամբողջ վեց տարի, և... կատարվեց:

Ծուտով երեք տարին կլրանա, ինչ հազարների հետ մեկտեղ դու էլ չկաս, հրաշք հայուհի, սուրբ զավակ և սուրբ մայր:

Գարնան էիր նման, սակայն ձմեռը կտրեց կյանքիդ կանաչ շիվը: Բայց դու կաս մեր սրտերում, կա ժպիտդ, կա անմեռ ոգիդ ու սուրբ հիշատակդ:

Քո հայր՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ Ա՛ԼԱԲԵԿՅԱՆ

ՊԱՏՄՈՒՄ ԵՆ ԾՆՈՂՆԵՐԸ

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԸ ծնվել է 1944 թ. օգոստոսի 9-ին, Կումայրի քաղաքում: Սովորել և ավարտել է ռուսական միջնակարգ № 14 դպրոցը: Այնուհետև մեկնել է Տաշքենդ և ընդունվել բժշկական ուսումնարանի ստոմատոլոգիական ֆակուլտետը: Ուսումնառությունից հետո հայրենի քաղաքում աշխատել է տեխնիկ-ատամնաբույժ:

Ամուսնացավ, երկու երեխա ունեցավ և միայն այդ ժամանակ թողեց աշխատանքը: 1985 թվականին կրկին աշխատանքի անցավ, այս անգամ «Ավանգարդ» ինստիտուտում: 1988 թ. դեկտեմբերի 10-ից նա արձակուրդի մեջ պետք է լիներ, բայց դեկտեմբերի 7-ը խլեց նրա կյանքը՝ իր զավակներին թողնելով պապի և տատի խնամքին: Առավոտյան գնաց աշխատանքի և չը վերադարձավ: Նրան հողին հանձնեցինք 1988-ի դեկտեմբերի 18-ին:

Շատ կենսուրախ, ծիծաղկոտ աղջիկ էր Մարգարիտը, հարգված ու սիրված բոլոր ծանոթների ու ընկերների, հարազատների կողմից: Նրա հիշատակը վառ կմնա բոլորի սրտում:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԵՎ ՎԱՐՍԵՆԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆՆԵՐ

ՆՐԱՆՔ ԱՅԼԵՎՍ ՉԿԱՆ

Նայում եմ այս երեք լուսանկարներին և սրտի կսկիծով եմ հիշում, որ նրանք այլևս չկան, որ նրանք զոհ դարձան դեկտեմբերյան ահավոր աղետին:

Մայրը գրկեց իր երկու որդիներին և նահատակվեց իր իսկ շենքի փլվածքների տակ:

Մայրը՝ ԱՍՏՂԻԿ ՍՏԵՓԱՆԻ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ, ծնվել է 1957 թվականին: Ավարտել է Գոգոլի անվան դպրոցը: Դպրոցն ավարտելուց հետո, Աստղիկն աշխատեց Լենինականի տեքստիլ կոմբինատի կապի արտադրամասում որպես կարող բանվորուհի:

Աստղիկն անսահման բարի էր, ընտանիքին նվիրված, ինչպես սիրում էր իր զավակներին, սակայն բնության փչացած տարերքը 31 գարուն չտեսած այս կնոջ աչքերը գոցեց մահով և ամեն ինչ կիսատ թողեց...

Ավագ տղան՝ ԱՐՏՅՈՄ ԼՅՈՎԱՅԻ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ, ծնվել է 1976 թվականին: Սովորում էր Կարախանյանի անվան (№ 30) դպրոցում: Ուսման տարիներին աչքի էր ընկնում իր բարձր առաջադիմությամբ, հարգում ու լսում էր իրենից մեծերին: Դեռ մանկուց նա մեծ սեր ուներ սպորտի, երաժշտության նկատմամբ, առանց որի կյանքը չէր պատկերացնում, սակայն աղետը խլեց ամեն ինչ: Եթե չարաբաստիկ տարերքը չլիներ, նա հաստատ կհամալրեր մեր գյումրեցի լավ նվագողների շարքը:

Կրտսեր տղան՝ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԼՅՈՎԱՅԻ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ ծնվել էր 1977 թվականին Լենինականում, սովորել էր նույն դպրոցում, որտեղ ուսանել էր մեծ եղբայրը: Անդրանիկը սիրում էր սպորտը, նա պարգևատրվել էր բազմաթիվ պատվոգրերով ու գավաթով: Ընդամենը երկու օր էր, որ վերադարձել էր Լենինգրադից, որտեղ մրցումներին մասնակցելով, շահել էր բարձր կարգի պատվոգիր: Մարզիչի ուրախությունն էր նա, մինչև վերջերս էլ մարզիչը իր մյուս սաների հետ այցելում է իմ փոքրիկների շիրմաթմբին և թարմ ծաղիկներ դնում այնտեղ: Նրանց պատվին կազմակերպել էին հուշամրցումներ էլ:

Ճակատագիրը նրանց նկատմամբ շատ դաժան վարվեց, դարձան անմեղ զոհեր: Շատ էին սիրում միմյանց և մինչև վերջ էլ անբաժան եղան իրարից:

ԼՅՈՎԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՊԱՏՄՈՒՄ Է ՄԱՅՐԸ

ՀԱՄԼԵՏ (Ճուտո) ՀՐԱՉԻ ԱՂԵԿՅԱՆ
ծնվ. 1971 թ. մարտի 22-ին

Այդ օրը շուտ արթնացա: Պատրաստվում էի գործի գնալու: Համլետս քնած էր: Համբուրեցի նրան ու աղջկաս հետ դուրս եկանք:

Տղաս լավն էր, սիրված թե հարազատների, և թե հարևանների կողմից: Համլետիս բանակ պիտի ճանապարհեի, պատրաստություն էի տեսնում, բայց այդ բոլորը թերի մնաց: Վայրկյանների ընթացքում տունուտեղս քանդվեց ու քարե կարկուտ տեղաց: Որդիս աշխատում էր Ախուրյանի «Գյուղշին»-ում որպես էլեկտրազոդող և ջրմուղագործ: Նա 18 տարեկան դեռ չկար, բայց լավ մասնագիտացել էր իր աշխատանքում:

Ինչ օրերով մեծացրի, ինչ տանջանքներով կորցրի բալիկիս: Ախ, այդ «Եռանկյունի» թաղամասը, քանի-քանիսի համար գերեզման դարձավ:

ԲԵԼԼԱ ԼՅՈՒԴՎԻԳԻ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1936 թ., Շիրակ գյուղում: Ավարտել է Լենինականի Ղ. Աղայանի անվան միջնակարգ դպրոցը, որից հետո ընդունվել բժշկական ուսումնարան: Բելլան որպես բուժքույր աշխատանքի անցավ տուբդիսպանսեր հիվանդանոցում: Հինգ տարի աշխատելուց հետո տեղափոխվեց մաշկավեներական հիվանդանոց, շարունակեց բուժքրոջ աշխատանքը: Ուներ երկու արու զավակ և հինգ թոռնիկների տատ էր: Սիրված ու հարգված էր և իր զավակների, և՛ ամուսնու, և՛ աշխատանքային ընկերների կողմից: Բելլան շատ էր նվիրված իր զավակներին ու թոռնիկներին, կյանքը չէր խնայում, երբ հիվանդանում էին թոռնիկները: Սակայն անողոք երկրաշարժը խլեց և փոքրիկ Արթուրիկի, և Բելլայի կյանքը:

ՔՐՈՋ ՊԱՏՄԱԾԸ

ԱՐԹՈՒՐ ՍՏՅՈՊԱՅԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՄՈՄԵՐ ՎԱՌԵՄ ՈՒ ԽՆԿԱՐԿԵՄ

ԱՍՅԱ ՄԿՐՏՉԻ ՉՈՒԽԱՋՅԱՆ ծնվ. 1929 թ.
ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՎԱԶԳԵՆԻ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ ծնվ. 1986 թ.
ՄԿՐՏԻՉ ԳԵՂԱՄԻ ՉՈՒԽԱՋՅԱՆ ծնվ. 1958 թ.
ԱՆԺԵԼԱ ՄԱՐՏԻՆԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ ծնվ. 1962 թ.
ԳՈՌ ՄԿՐՏՉԻ ՉՈՒԽԱՋՅԱՆ ծնվ. 1985 թ.
ԳՈՀԱՐ ԱՐԱՄԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ ծնվ. 1956 թ.
ՌՈԶԱ և ՀԵՐՄԻՆԵ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՉՈՒԽԱՋՅԱՆՆԵՐ ծնվ. 1983 թ. 1985 թ.

Բազմանդամ ընտանիքի մայր էր ԱՍՅԱ ՉՈՒԽԱՋՅԱՆԸ: Երջանիկ էր նա, քանզի ամուսնացել ու տնավորվել էին բոլոր զավակները, ունեին անուշիկ բալիկներ ու հարմարավետ բնակարաններ: Հաշտ ու համերաշխ, սիրով էին ապրում բոլորը: Եվ այդ ամենի մեջ իր ներդրումն ուներ բարի, տնարար, հեզ ու հաշտարար մայրս, որի ծննդյան տարելիցն էինք պատրաստվում դեկտեմբերի 11-ին:

Բոլորին էր բաշխում նա իր սերը, բայց իր Մարգարիտ թոռնուհուն՝ իմ դստերը, ասես մի փոքր ավելի... որովհետև նա ծնվել էր երկար սպասումներից ու ապրումներից հետո, բայց ավաղ...

◊

Քաղցրիկ իմ աղջնակ, ՄԱՐԳԱՐԻՏ իմ անմահ...

Ինչպիսի անհամբերությամբ էի սպասել քո աշխարհ գալուն, ինչպիսի երազներ էի հյուսել քեզ համար: Բայց քիչ, շատ քիչ բան հասցրեցի իրականացնել:

Քո կարճ կյանքի օրերից հուշ մնաց սուրբ մկրտությանդ արարողությունը: Ասես այսօր էլ ականջներիս մեջ են եկեղեցու խորհրդավոր լռության մեջ ասված օրհնանքի խոսքերը, քեզ տուն բերող կառքի անիվների ուրախ ձայնը, ավանդական դհոլ-զուռնայի հնչուն երաժշտությունը, որոնք լիարժեք էին դարձնում մեր անափ երջանկությունը:

Որքա՜ն բարեմաղթանքներ ուղղվեցին քո հասցեին, քանի՜ քանիսը քեզ երջանիկ կյանքի երկար տարիներ ցանկացան: Մի՞թե նրանցից ոչ մեկի ձայնը չհասավ առ Աստված: Երևի՝ ծնվեցիր Աստծո կամքով և կյանքից հեռացար՝ կամքն Աստծո:

ՄԿՐՏԻՉ իմ եղբայր, սիրելիս:

Համեստ, աշխատասեր, բարի ու մարդամոտ. այսպես էին ճանաչում քեզ բոլորը: Դու էլ չհասկացար, թե ինչ կատարվեց քեզ հետ, երբ ծնողներիդ ստացած բնակարանը նորոգելու պահին, վրձինը ձեռքիդ հայտնվեցիր շենքի երկրորդ հարկում ու քարե փոթորիկի հորձանուտում քարացար ինքդ, չիմանալով, որ նույն ճակատագրին, նույն վայրկյանին արժանացան նաև սիրասուն որդիդ ու կինդ:

◊

ԱՆԺԵԼԱ, հարսիկս:

Դու այնպես միանգամից մերվեցիր մեր ընտանիքին, ասես՝ միշտ մեզ հետ էիր եղել: Եղար խոնարհ կին ու հոգատար մայր, ժամանակ անց, նաև՝ լավ տնտեսուհի:

Երջանիկ էիր դու քո ընտանիքով: Առանց հոգնելու տանում էիր ընտանեկան հոգսերը, հաճույքով, ուրախությամբ կարգի բերում չորս սենյականոց բնակարանդ: Ի՞նչ իմանայիր, որ քո այդքան սիրած ընդարձակ բնակարանը օրերից մի օր պիտի դառնար մութ ու նեղ շիրիմ ընտանիքիդ համար:

◊

Ինչպե՜ս էինք սիրում քեզ, ԳՈՌ, անուշիկս:

Զարաբաստիկ այդ ամսվա 13-ին պատրաստվում էինք տոնելու ծննդյանդ 3-ամյակը: Չկարողացա կատարել քեզ զբոսանքի, լուսանկարչատուն տանելու խոստումներս:

Արդյոք ի՞նչ զգացիր այդ պահին, երկյուղի՞ց փարվեցիր մորդ, թե՞ մայրդ բնազդաբար քեզ իր գիրկն առավ, հասկացա՞ր ինչ կատարվեց ձեզ հետ, թե՝ ոչ. անհայտ է: Հայտնի է մի դառն իրողություն. հիմա դու քո ծնողների կողքին ես՝ սառը հողի գրկում:

◊

Հարս իմ, ԳՈՀԱՐ:

Երանի թե մի փոքր էլ հապաղեիր № 18 դպրոցում, ուր ոգևորությամբ մասնակցում էիր առաջնեկ որդուդ՝ Գեղամիկի «Այբբենարանի» հրաժեշտի հանդեսի նախապատրաստությանը: Դու ամուսնուդ հետ տուն մտար, կիսելով այդ օրվա հետ կապված մտադրություններդ, չմոռանալով ծաղիկներ գնելու պատվեր տալ նրան: Իսկ մենք մտադիր էինք դեկտեմբերի 17-ին շքեղ ծաղկեփնջերով նշել քո ծննդյան տարելիցը...

Ավաղ, մեր բոլորի արցունքներով ցողված ծաղիկներն այդ օրը զարդարեցին քո շիրիմը:

◊

Չգիտեի, ո՞րին էի շատ սիրում. Հովհաննեսս եղբորս երկու ծաղիկ դստրիկներ ՌՈԶԱ և ՀԵՐՄԻՆԵ:

Ինչո՞ւ այդքան դաժան եղավ ճակատագիրը ձեր նկատմամբ, ինչո՞ւ այդքան կարճ ապրեցիք դուք, հարազատներս: Ձեր սիրասուն տատի գրկում, փոքրիկ Մարգարիտի հետ կնքեցիք ձեր մահկանացուն՝ զարմացած դեմքերիդ դրոշմված հարցականով: Այդ հարցականն ինձ էլ է ուղեկցում շարունակ. ինչո՞ւ ավերվեց հայրական օջախս... Ինչպե՞ս եմ շարունակում ապրել...

ՍՈՆՅԱ ՉՈՒԽԱՋՅԱՆ

ԱՐԹՈՒՐ ՍՏՅՈՊԱՅԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

(Հերիքնազ մորաքրոջ պատմածից)

1988 թվականի դեկտեմբերի 7-ին հայ ժողովրդի հազարապատիկ խոցված պատմությանը ավելացավ ևս մեկ արցունքոտ էջ՝ սոսկալի երկրաշարժը վայրկյանների ընթացքում ավերեց, քանդեց մեր շեները, իր հետ տարավ մեր սիրասուն բալեքին: Չար իրողությունը համեմատվելու եզր չունի մինչ այդ մեզ հետ եղածների հետ: Այդ օրը անմեղ զոհերի թվում էր նաև իմ քրոջ որդին՝ ԱՐԹՈՒՐԸ: Նա դպրոց շտապեց սովորականի նման, բայց չվերադարձավ:

Ի՞նչ երազներ ուներ, ի՞նչ նպատակներ, ամեն ինչ կիսատ մնաց: ԱՐԹՈՒՐ ՍՏՅՈՊԱՅԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ ծնվել է 1973-ին, սովորում էր Ա. Պետրոսյանի անվան դպրոցի ութերորդ դասարանում: Շատ հպարտ էր Արթուրիկս ու գեղեցիկ: Համեստ էր ու բարի, բոլորի նկատմամբ ուշադիր: Ես անչափ սիրում էի նրան և հպարտանում, որ այս հասակում կարողացել է իրեն դրսևորել լավ կողմերով, ընկերասիրությանը չափ չըկար...

Կյանքը շարունակվում է, նորից դպրոց են գնում, տղաները ընկերություն են անում, սակայն նրանց մեջ այլևս չկա Արթուրը: Նա էլ հիմա ուսանող կլիներ: Որքան շատ հետաքրքրասիրություն ուներ կենդանիների ու ձկների նկատմամբ, պարապում էր սպորտով: Ցավն ու վիշտը խեղդում են կոկորդս, չեմ կարողանում շարունակել, ախր հիմա ես ծառայող զինվորին պետք է նամակ գրեի: Ներիր ինձ, խնդրում եմ, ես այսպես բոլորովին չէի ուզում:

ԳԹԱՍՐՏՈՒԹՅՈՒՆ

Գնալով ընդլայնվում են երկրաշարժից տուժածներին օգնելու չափերը, աշխարհագրությունը: Նակայն վճռական խոսքը դարձյալ մեր ժողովրդին է վերապահված: Կամոյի շրջանի 1500 կամավորներ, այդ թվում՝ 50 մասնագետներ անհապաղ մեկնեցին աղետի շրջաններ՝ Կիրովական-Սպիտակ հատվածում կապը վերականգնելու համար: Մեծ բեռնատարողությամբ ինքնաթափեր շարժվեցին Ստեփանավան՝ տեղափոխելով շինանյութեր, մեխանիզմներ, վթարված շենքերը վերականգնելու, արտադրական օբյեկտները շուտափույթ գործարկելու նպատակով:

Տագնապի ազդանշանով ոտքի ելած շրջանային հիվանդանոցի բուժանձնակազմը՝ 4 բրիգադներով և 4 ավտոմեքենաներով առաջիններից մեկն էր, որ մտավ ավերված Սպիտակ: Հաշված ժամերի ընթացքում սպառվեցին դեղամիջոցները, տեղ հասած 16 լիտր դոնորական արյունը: Կատարվեցին առաջին փրկարար վիրահատությունները:

Վշտի մեջ բարությունը, ցավի կողքին գթասրտությունը սպեղանի կլինեն արհավիրքի զոհերին, վիրավորներին, անօթևաններին: Գեղարքունիկ գյուղի բնակիչ, հերոսուհի մայր Մարգարիտ Սարգսյանի չորս որդիները երեք օր անընդմեջ աչք չփակելով օգնում են երկրաշարժից տուժած սպիտակցիներին: Իսկ «Արծվաքար» կոոպերատիվի անդամները դեկտեմբերի 8-ին Լենինական հասցրին 2 հազար շիշ լիմոնադ, հյութեր, հաց: Երեկ Կամոյից Լենինական, Սպիտակ մեկնեց նոր ավտոշարասյուն՝ տանելով 260 կամավորների, 5 մեքենա սննդամթերք: Շարունակվում են դրամական կոլեկտիվ և անհատական մուծումները:

Ռ. ՎՐԵԺՅԱՆ

ԾԱԼԿԱՅԻ ՀԱՅԵՐԻ ԵՎ ՀՈՒՅՆԵՐԻ ՄԵԿՆԱԾ ՁԵՌՔԸ

(Սկիզբը՝ 5-րդ էջում)

մի քանի հազարի գումար: Բեռնատարները շրջում էին թաղից թաղ: Մեր թաղում 1—2 ժամում մթերքներով լցվեց մեքենայի թափքը: Այդպիսի մի քանի մեքենաներ՝ բեռնված կարտոֆիլով, կարագով, պանիրով, լիմոնադով, հանքային ջրերով, ուրիշ մթերքներով, քարավան կազմելով ուղղություն վերցրին դեպի Լենինական: Նրանց միացան հացի ավտոմեքենաները: Շրջանի մի քանի փռերն այդ օրը թխած թարմ հացը հասցրեցին Հայաստան:

Մեկ մարդու նման հանգանակությանը մասնակցեցին շրջանի տասնյակ հազարավոր հույն բնակիչներ: «Դժբախտությունը միայն հայերինը չէ, մեր բոլորինն է»,—ասում էին նրանք: Հայկական 12, հունական ավելի քան 30 գյուղերը, կոլտնտեսությունները, շինկազմակերպությունները աղետի և հաջորդ օրերը իրենց եղբայրական ձեռքը մեկնեցին Հայաստանի տուժած քաղաքների ու գյուղերի բնակչությանը: «Լենինականը շատ է օգնել մեզ՝ թե հայերիս, թե հույներին»...

(Շարունակությունը՝ 7-րդ էջում)

ՎԱՐԴԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Տասը տարի էլ չտևեց մեր ամուսնական կյանքը, ինձ համար ակնթարթի պես անցավ այն՝ սիրո ու հավատարմության ազնիվ պայմաններում: Մի զարմացեք, որ կինը այսպես է գրում, կորցրել եմ նրան անդարձ: Բայց հենց հիմա էլ թվում է, տեսնում եմ ստվերներ, լսում նրանց շշուկները...

Ասում են անթերի մարդ չը կա, իսկ ես հանդիպել էի ճիշտ այդպիսի երիտասարդի: ՎԱՐԴԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ ծնվել է 1951 թվականին Լենինականում: Սովորել է № 16 դպրոցում, այնուհետև մասնագիտական կրթություն ստացել Երպի-ի Լենինականի մասնաճյուղում: Ինժեներ-մեխանիկի որակավորումով աշխատանքի է անցել մագնիսահաղորդիչների գործարանում որպես հերթի պետ: Աղետի օրը նա աշխատավայրում էր, սովորական իր գործի հետ...Հետո աշխարհը շուռ եկավ, մթնեցին գույները, մի սեր քարացավ, մի գեղեցիկ սեր՝ որդու, կնոջ, հարազատների և հայրենիի հանդեպ: Ինչ աքանչելի մեղեդի ընդհատվեց բնության բիրտ ու անսիրտ զարկով: Անավարտ մնաց մեր ընտանիքի պատմությունը:

ՄԱՐԻԱՄԻԿ ՎԱՐԴԱՆԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Յոթ տարին նոր էր բոլորել իմ բալիկը: Մեր տան ուրախությունն էր: Ինձ թվում էր, նա անչափ խելացի էր, դպրոց գնալուց առաջ գրել ու կարդալ գիտեր, հետաքրքրասեր էր ու ուշադիր լսում էր իր հարցերի պատասխանները: Բոլորից շատ սիրում էր հորը, ասում էր՝ ես պապայի անուշ բալեն եմ: Հիշում եմ, երբ առաջին օրը դպրոց գնաց, ինչ երջանկություն էր, այդ տպավորության տակ շարունակ պատմում էր ու պատմում: Չարաբաստիկ այդ օրը նա հիվանդ էր ու տանը մնաց, տատի մոտ, որին շատ էր կապված: Ութերորդ օրը գտանք նրանց՝ Մարիամիկը տատիկի գրկում էր...

ՏԱՏԸ՝ ՄԱՐԻԱՄ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Թոռնիկը ծնվել էր տատի անունը ժառանգած, Մարիամ տատի, որին այնպես սիրում էին բոլորը: Ծնվել էր նա Ալեքսանդրապոլում 1920 թվականին: Իսկական հայ կին էր, հայ մայր, նրանից միշտ կարելի էր լավ բան սովորել, իմանալ, շատերին էր օգնել կյանքում ճիշտ ճանապարհի կանգնելու համար: Աշխարհն ասես իրեն էին տվել, բոլորի հոգսն իրենն էր, ամեն մեկի համար առանձին-առանձին մտածում էր, մտահոգվում: Աշխարհով մեկ եղավ, երբ ծնվեցին թոռնիկները՝ իմ երեխաները: Մանկացավ նրանց հետ, բարությունը կրկնապատկվեց: Գրկում էր նրանց, ժպտում ամբողջ հոգով:

Երկրաշարժի պահին զգալով օրհասական վտանգը, տատը նետվել էր դեպի թոռը: Մարիամիկիս վտանգից փրկելու համար, ինքն իր մասին, հավատացած եմ, չի էլ մտածել: Թևերի մեջ առած փոքրիկ բալիկիս՝ մնաց փլատակների տակ...

ԱՄԱԼՅԱ ՀԱԿՈԲԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Ծնվել է 1942 թվականին: Դեկտեմբերին և ծնվեց, և մահացավ: Չար զուգադիպություն թերևս շատ-շատերի համար: Ամալյան երկար տարիներ աշխատել էր տեքստիլագործների կոլեկտիվում: Ընտրել էր դժվարին մի մասնագիտություն, ջուլհակուհի էր գործվածքային ֆաբրիկայում: Ամբողջ օրը ոտքի վրա նա անց նում էր գործող հաստոցներ՝ շարքերով ու գրում համեստ ու խելոք մի կենսագրություն: Նրա աշխարհը ամբողջանում էր ընտանիքի հարազատ միջավայրում, ուր նրան միշտ հասկանում էին, նրա հետ որպես ընտանիքի մոր, հաշվի նստում ամեն մի հարցում:

Երեք երեխաների մայր էր Ամալյան, հարազատների ու ծանոթների կողմից հարգված ու սիրված կին: Նա զոհվեց Կալինինի 14 ա շենքում:

ՈՐԴԻՆ՝
ՀԱՄԼԵՏ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՏԻԳՐԱՆԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Համեստ, ընտանիքի հոգսերով ապրող, անսահմանորեն երեխաներին նվիրված հայր էր Նա: աշխատում էր գուլպեղենի արտադրական միավորումում: Նրան այստեղ ճանաչեցին որպես բարի ու արդար վաստակով ապրող մի անձնավորության: Նա իր ոչ բարձր աշխատավարձով, բայց մարդկային մեծ սրտով պահում ու ջերմացնում է իր ընտանիքը: Կոլեկտիվում գնահատում էին բարեխիղճ ու պարտքի գիտակցությամբ ապրող գործընկերոջը, բազմիցս արժանացել է խրախուսանքի, պարգևատրվել մեդալներով ու պատվոգրերով:

Լավ է, երբ հիշում են ու ափսոսում, որ նա չկա: Նա անչափ բարի էր, մարդասեր: Կարապետը օգնել է մարդկանց:

Իմ հիշողության մեջ նա այդպես բարի ու մարդասեր կմնա: Զոհվեց, որ մյուսները ապրեն...

ԿԻՆԸ՝ Ս. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՋՐՈՒՅՑ ՀԵՌՎԻՑ

Իմ սիրելիներ, աղետի օրը գտնվում էի Թբիլիսիում: Անմիջապես հետ վերադարձա: Ավաղ, ուշացա և կորցրի ձեզ անվերադարձ: Հիմա հեռվից զրուցում եմ ձեզ հետ, բայց ի՞նչ օգուտ, ձայնս չեք լսում: Իմ սիրասուն հարս ԱԳԱՊԻ և սիրելի ԱԼԻՆԱ, դուք քույրերի նման էիք, մտերիմ ու անբաժան, կարծես գիտեիք, որ նույն ճակատագիրն եք ունենալու, մահով էլ անբաժան եղաք, ձեր հետ տանելով իմ ԷԼՄԻՐԱ Թոռնիկին: Սիրելի հարսս, ընդամենը 29 տարեկան էիր, բայց մեծի հետ մեծ էիր, փոքրի հետ՝ փոքր: Ամեն ինչի հետ հաշտվող ու պատրաստակամ: Անհամբեր սպասում էիր նոր բնակարան ստանալուն: Ստացար ու կահավորեցիր, դասավորեցիր ուզածիդ պես, ուրախությանդ չափ չկար, ուրախանում էիր ունեցածովդ, որոնք ավաղ, ցիրուցան եղան: Նոր բնակարանըդ դարձավ քո և իննամյա էլմիրա Թոռնիկիս գերեզմանը:

ԱԼԻՆԱ, աղջիկս, ընդամենը 26 գարուն տեսար: Աշխատում էիր գուլպեղենի արտադրական միավորումում: Համեստ, աշխատասեր անձնավորություն, ամուսնուդ նվիրված կին ու երկու անչափահաս տղաների մայր էիր: Ինչպե՞ս մոռանամ քո օտարության մեջ ապրած տարիները: Ապրելով Գերմանիայում, ի վերջո վերադարձար հարազատներիդ մոտ, նորից միացար քո կոլեկտիվին: Եվ գործողթողարկող արտադրամասում շատերի հետ զոհ դարձար աղետին:

Որքան էիր երազում Ռաֆիկ որդուդ առաջին անգամ դպրոց տանել: Որդիդ դպրոց գնաց արցունքն աչքերին, հայրիկի ձեռքը բռնած, քո կարոտը սրտում: Այսքան ծանր վիշտը սրտիս ապրում եմ հանուն այն բանի, որ մեծացնեմ սիրածս հարս ԱԳԱՊԻԻ ինձ պահ տրված Գայանե բալիկին...:

ՍԻՐՈՒՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԱՐԱ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Քանդում են իմ տունը, քանդում...
Գալիս եմ նրան տեսության,
Գցում են երազս անդունդ՝
Քանդում են իմ տունը, քանդում...
Նստել սալապատ հատակին,
Վերհուշ եմ դարձել թանկագին...
Օջախ տխրության, բարության,
Քո ժամն է եկել օրհնության...
Ծիծաղն եմ լսում բալիկիս,
Ծիծաղ, որ մնաց դպրոցում,
Պատերս մռայլ ու հանգիստ,
Հուշերս են ինձ քարկոծում...
Քանդում են իմ տունը, քանդում,
Հուշերս եմ դրել ու վառում,
Լռում են պատերը, լռում,
Պատերը լացում են թաքուն...

***

Զարմանում եմ ես,
որ այսքան, այսքան
կորուստների մեջ,
ապրել եմ ուզում,
ապրել անսահման,
անշահախնդիր...
Եվ ապրել այնքան,
որ ցավից պեղված
վերջս հասկանամ,
և ապրել այնպես,
որ ամեն մարդու
ցավը հասկանամ...

ՍՈՒՄԳԱՅԻ ՀԱՅԵՐԻ ԵՎ ՀՈՒՅՆԵՐԻ ՄԵԿՆԱԾ ՋԵՌՔԸ

(Սկիզբը՝ 6-րդ էջում)

Ծրջկենտրոն Ծալկայի հիվանդանոց հասցված վիրավորներին անհետաձգելի բժշկական օգնություն էր ցույց տրվում:

Մեծ թվով հայ և հույն երիտասարդներ էին կամավորագրվում կազմվող ջոկատներին...

Երբ դուրս եկանք գյուղից, դեպի Լենինական ձգվող մայրուղին բռնված էր Հայաստան շտապող մեքենաներով: Ճանապարհին միացան Ախալքալակի, Բոգդանովկայի, Ախալցխայի շրջաններից դուրս եկած շարասյուները: Այդքան բեռնած և նույն հասցեով շտապող մեքենա այդ մայրուղին չէր տեսել երբեք:

ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հայկական ԽՍՀ-ի շրջաններում և քաղաքներում տեղի ունեցած ուժեղ երկրաշարժի կապակցությամբ ԽՍՀՄ Կարմիր խաչի ու Կարմիր մահիկի ընկերությունների միության գործկոմը որոշում ընդունեց օգնություն ցույց տալ տուժածներին, միավորելով ջանքերը ԽՍՀՄ առողջապահության մինիստրության հետ, որը Երևան է ուղարկում բժիշկների մի հատուկ բրիգադ:

ՏՈՒԺՎԱԾՆԵՐԻՆ

Դեկտեմբերի 7-ին բեռնավորված ինքնաթիռը թռավ Երևան: Տուժածների համար ուղարկված են 128 հազար ռուբլու սպիտակեղեն, ամանեղեն, վրաններ, թերապևտի և գյուղական բժշկի գործիքների հավաքածուներ, տնտեսական ապրանքներ և առաջին անհրաժեշտության առարկաներ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հարգելի համաքաղաքացիներ, ուրբաթ օրերին լույս է տեսնում «Կումայրի» թերթի «Հիշողություն» հավելվածը, հրատապ մահազդերը՝ (հուղարկավորություններ, ցավակցություններ) այսուհետև կտպագրվեն նաև «Հիշողություն» հավելվածում:

Հրաչ, Ֆելիքս, Մելսիդա, Կիմա, Էդիկ, Սեդա, Սիլվա, Կարեն, Հրաչիկ Խաչատրյանները, Մարտուն, Եվգենիա, Լենդրուշ Հարությունյանները, Մկրտիչ, Արմեն, Նաիրա Տեր-Մկրտչյանները, Բենիամին, Գևորգ, Գնել, Վահրամ Ստեփանյանները խոր վշտով հայտնում են հարազատներին և բարեկամներին, կնոջ, քրոջ, մոր, սկեսրոջ, զոքանչի, տատի, սիրելի

ՄԱՐԳՈ ԹԱԴԵՎՈՍԻ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ

մահը: Հուղարկավորությունը՝ սեպտեմբերի 22-ին, ժամը 16-ին, Կիրովի փողոցի № 2 շենքից:

Տոնիկ Հովհաննիսյանը և Հրաչ Աղեկյանը իրենց ընտանիքներով խորապես ցավակցում են Խաչատրյանների ընտանիքին, նրանց սիրելի

ՄԱՐԳՈ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ

մահվան առթիվ:

Լուսանկարը՝ Հմ. Կարապետյանի

«ԿՈՒՄԱՅՐԻ» ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ
ՊԱՏՎԵՐ № 2825 ԿՈՒՄԱՅՐԻԻ ՏՊԱՐԱՆ